

Álhírek, áltudományos nézetek nyelvészeti azonosítása*

1. A projekt előzményei. A projekt két, egymástól szervezetenként független, de tartalmában összekapcsolható előzményre épül. Az egyik az MTA-DE-SZTE Elméleti Nyelvészeti Kutatócsoporthoz (vezetője KERTÉSZ ANDRÁS) kötődik: előző két ciklusának (2012–2017, 2017–2022) legfontosabb eredménye, hogy kidolgozott és esettanulmányokban kipróbált egy olyan, a plauzibilis érvelésre vonatkozó modellt, az ún. p-modellt, amelynek segítségével feltárható és értékelhető a tudományos elméletek argumentációs szerkezete, a tudományos elméletek által használt adatok és evidencia megbízhatósága, valamint az ellentmondások kezelésének módszerei (KERTÉSZ–RÁKOSI 2012/2019, 2022; NÉMETH T. – BIBOK 2010). KERTÉSZ és RÁKOSI p-modelljének az elméleti nyelvészet területén való alkalmazásával többek között arra jutott a kutatócsoport, hogy a nyelvtan és a pragmatika között feltételezett viszony, továbbá a tudományos érvelésben használt stratégiák befolyásolják, hogy egy kutatásban milyen adattípusokat tartanak a kutatók konvergáló vagy divergáló evidenciának. A p-modellt kipróbáló esettanulmányok egy része nyelvhasználati jelenségekre és stratégiákra összpontosított, eredményeik közvetlen elméleti és módszertani előzményként szolgálnak az Álhírek, áltudományos nézetek nyelvészeti azonosítása c. alprogram számára.

A másik előzmény az SZTE BTK Pragmatika Hallgatói Kutatóműhelyének (vezetője NÉMETH T. ENIKŐ) eredményei. A kutatóműhely 2020 szeptemberében alakult, és a COVID-19 járvánnyal kapcsolatos híreket, közleményeket nyomon követve, az infodémia (ROTHKOPF 2003), azaz az információs járvány kialakulását látva az álhírek, áltudományos szövegek nyelvészeti vizsgálatába kezdett. A cél az volt, hogy hozzájáruljon a COVID-hoz kapcsolódó álhírek leleplezéséhez. Szeged város legrégebbi civil szervezete, a Dugonics Társaság 2020 decemberében meghívta a Kutatóműhelyt, hogy tartson egy előadást a Társaság által szervezett a Város és a vírus c. előadásorozatban. Az előadás címe a következő volt: Tudta, hogy a nyelvészkutatók megállíthatják az (álhír)járványok terjedését? Álhír és manipuláció a COVID-kommunikációban (NÉMETH T. et al. 2020). A sikeres előadás után nyelvészkutatókkal és az SZTE Informatikai Intézet munkatársaival kiegészülve kutatócsoporttá alakultunk, és 2021 elején folytattuk az álhírek és az áltudományos szövegek vizsgálatát. Felismerésük érdekében humán és automatikus álhírdetektáló eszközök fejlesztésébe kezdtünk a kutatócsoporttá alakult műhelyben az egészségügy tématerületén.

Az említett két kutatócsoport eredményeit és erőforrásait egyesítve készítettük el pályázatunkat Freund Tamásnak, az MTA elnökének felkérésére az MTA Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Programja számára Álhírek, áltudományos nézetek nyelvészeti azonosítása címmel, és nagy örömmel a pályázat elbírálása után felkérést kaptunk a projekt megvalósítására a Nemzeti Program IV. Alprogramjaként a 2022. december 1-jétől 2026. november 30-ig terjedő időszakban. A projekt megvalósítása konzorciumi formában történik a Szegedi Tudományegyetem vezetésével és a Debreceni Egyetem részvételével az MTA-SZTE-DE Elméleti Nyelvészeti és Informatikai Kutatócsoportban.

* Az MTA Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program IV. alprogramjának bemutatása.

2. A projekt motivációi, célkitűzései, fő kutatási kérdései. Az interneten szinte korlátlanul és a valódi híreknél tízszer nagyobb eléréssel terjednek az álhírek és az áltudományos szövegek (KREKÓ 2021a). Hatalmas veszélyt jelent ez arra a több mint 5 milliárd emberre, aki használja az internetet, és különösen arra a 4,7 milliárdra, aki a közösségi médiát is (SOLTÉSZ 2023). A COVID-19 járványhoz kapcsolódóan is megmutatkozott, hogy milyen súlyos károkat okoznak az álhírek. A WHO 2021. április 27-i jelentése szerint a világon 2020 első 3 hónapjában mintegy 6000 fő került kórházba és 800 halt meg az álhírek miatt (<https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/fighting-misinformation-in-the-time-of-covid-19-one-click-at-a-time> (2023.08.02.)); az USA-ban a tömeges dezinformáció hatására megnövekedtek a fertőzések és a halálozások (KREKÓ 2021b). A járvánnyal kapcsolatos álhírek gazdasági károkat is okoztak (l. 5G rendszer tornyai elleni támadások Nyugat-Európában). Az orosz-ukrán háborúban is példátlan mennyiségű álhír ömlik a világra, aminek a következményei jelenleg még beláthatatlanok (HUSZÁK 2022). Mivel álhírek, áltudományos nézetek számos területen megjelennek, nyilvánvaló, hogy azonosításuk társadalmi és gazdasági szempontból is nagy jelentőségű (FREUND 2021). Az online dezinformáció terjedésének, terjesztésének fenyegetését, továbbá az okozott károk nagyságát felismerve az Európai Unió Tanácsa 2015-től folyamatosan küzd a dezinformálás és annak következményei ellen különböző cselekvési tervek, riasztási rendszerek, obszervatóriumok, tényellenőrző szolgáltatások, kutatási projektek stb. létrehozásával és működésének támogatásával (SOLTÉSZ 2023). A tagországok ilyen jellegű tevékenységeinek és szervezeteinek koordinálására hozta létre az Európai Bizottság 2020-ban az Európai Digitális Média Obszervatóriumot (European Digital Media Observatory, EDMO), amelyhez 2023-ban csatlakozott a Magyar Digitális Média Obszervatórium (Hungarian Digital Media Observatory, HDMO) kibővített formában, hat autonóm szervezet részvételével (https://politicalcapital.hu/hirek.php?article_read=1&article_id=3171 (2023. 08. 02.)). A hat szervezet közül a Lakmusz és az AFP hírügynökség tényellenőrzést végez.

Az eddigi álhírfelismerő eszközök vagy szolgáltatások az általuk használt módszerek alapján három csoportra oszthatók:

1. Álhírmegosztó oldalak listázása. Ilyen például a HVG átverős oldalakról készített listája: https://hvg.hu/tudomany/20150119_atveros_weboldalok (2023. 02. 08.), és az Urban Legends weboldal átverős oldalakról készített listája: <https://www.urbanlegends.hu/tag/atveros-oldalak-listaja> (2023. 08. 02.).

2. Tényellenőrzés. Például az Oigetit Fake News Filter: <https://oigetit.com> (2023. 08. 02.); a PolitiFact: <https://www.politifact.com> (2023.08. 02.), vagy a Lakmusz <https://www.lakmusz.hu> (2023. 08. 02.).

3. NLP (Natural Language Processing 'természetesnyelv-feldolgozás') alapú szövegosztályozási módszerek.

Az előbbi két módszer humán döntési folyamatokat igényel, ezért alkalmazásuk rendkívül költségigényes és lassú, ezért csak egy-egy konkrét szöveg vagy weboldal megítélésére használják. A harmadik módszer, az NLP-alapú szövegosztályozás automatikus eszközök alkalmazásával viszont akár hosszú szöveg valós idejű elemzését is lehetővé teszi a szavak gyakorisági jellemzőit felhasználva (l. pl. a TF-IDF (term frequency – inverse document frequency) módszert: <https://tfidf.com> (2023. 08. 02.)). Ugyanakkor ha csak a szöveg tematikus szókészletét vesszük figyelembe, akkor a tartalom alapján minősítünk

egy szöveget álhírnak, ami téves is lehet: pl. a *covid*, *vakcina* és *chip* szavak együttes előfordulása nem feltétlenül álhír jelez, lehet az álhír cáfolata is.

Felmerül tehát a kérdés, hogyan ismerhetők fel megbízhatóan az álhírek és az áltudományos szövegek, továbbá vannak-e olyan jellemzőik, amelyek alapján azonosíthatók? Kutatócsoportunk e kérdések megválaszolását tűzte ki célul a kutatást egy tágabb, tudományelméleti, nyelvészeti alap- és alkalmazott kutatási, valamint innovációs perspektívába helyezve. A kiinduló hipotézisünk az, hogy az álhírekben és az áltudományos szövegekben található a szókészlet mellett olyan nyelvi és nyelvhasználati jegyek és stratégiák, amelyek alapján (vagy amelyek kombinációi alapján) egy szövegről gyanítható, hogy az álhír vagy áltudományos szöveg.

A kutatásnak három fő célkitűzése van. Az első az álhírek és az áltudományos szövegek vizsgálatának tudományelméleti megalapozása. A tudomány vs. áltudomány, az álhír és a valódi hír megkülönböztetése sem tudományelméleti, sem gyakorlati szempontból nem könnyű feladat. A kérdéskör háttéroidalmát áttanulmányozva, és az 1. fejezetben említett p-modell szemléletét alkalmazva megkíséreljük a tudomány vs. áltudomány, illetve a valódi hír vs. álhír olyan meghatározását megalkotni, amely alapját képezheti az áltudományos nézetek és az álhírek azonosításának. Különösen nagy hangsúlyt fektetünk az érvelési hibák egy új modelljének kidolgozására, a relativizmus kérdéskörének vizsgálatára, a tudományos és áltudományos érvelésmódok közötti különbségek feltárására, valamint az áltudományos kommunikáció érvelési hibáinak bemutatására.

A második fő célunk az egészségügy tématerületére tartozó álhírek és áltudományos szövegek nyelvi jegyeinek és nyelvhasználati stratégiáinak megállapítása a nyelvtan és a pragmatika interakciójában. A célkitűzés megvalósítása során szeretnénk feltárni, hogy a szókészleten kívül melyek azok a nyelvi és nyelvhasználati jellemzők, amelyek az álhírekben és az áltudományos szövegekben tipikusan és gyakran előfordulnak, szemben a valódi hírekkel és a nem áltudományos szövegekkel, valamint azt is meg kívánjuk állapítani, hogy a szóban forgó jegyek használatához milyen nyelvhasználati, nevezetesen benyomáskeltési, udvariassági és manipulációs stratégiák rendelkeznek. A vizsgálatok során nemcsak az explicit formával rendelkező jegyekre fókuszálunk, hanem a rejtett pragmatikai jelenségekre is, mint például az implicit argumentumokra, a közvetett beszédaktusokra és az implikatúrákra. A kutatás kvalitatív és kvantitatív módszereket is alkalmaz. Az előbbieket esettanulmányokban egyes konkrét álhírek és áltudományos szövegek elemzése során használjuk, az utóbbiakat pedig korpuszelemzésben, amelyben az elérhető magyar nyelvre vonatkozó nyelvtechnológiai eszközöket előelemzőként használva a szövegeket egy-egy jelenségre annotáljuk, és az annotáció eredményét statisztikai elemzésnek vetjük alá. A korpusunk a MedCollect korpusz, amely 2757, az egészségügy tématerületére tartozó hírt tartalmaz. Ebből álhír 1954, kontroll hír 758 (45 problémás besorolású). Az álhírek nagy részét a HVG és az Urban Legend által listázott álhíreket terjesztő oldalokról gyűjtöttük a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karán a 2021–2022-es és a 2022–2023-as tanévben meghirdetett Álhírelemzési gyakorlatok és Álhírdetektlálás című kurzuson részt vett hallgatók bevonásával. A hallgatók által gyűjtött híreket ellenőriztük, ahol szükséges volt, tényellenőrzést is végeztünk. Az álhírek 924155 token (szövegszó + írásjel) tartalmaznak, átlagos hosszuk 575 token. A kontroll hírek tokenszáma 345562, átlagos hosszuk 539 token. A korpusz építése, különös tekintettel a valódi híreket tartalmazó kontroll alhalmazra, jelenleg is folyik. A korpuszelemzéssel és annotációval a célunk gépi

módszerekkel kereshető elemek azonosítása, illetve nyelvészeti szabályok megfogalmazása annak érdekében, hogy előkészítsük a harmadik célkitűzésünk megvalósítását.

A harmadik fő célunk az egészségügy tématerületére tartozó álhírek és áltudományos szövegek automatikus azonosítása, innovatív eszközfejlesztés. Ennek keretében (i) Androidos és iOS telefonos alkalmazást és (ii) böngészőbővítmény fejlesztünk. A cél megvalósításához az előző célkitűzésnél bemutatott korpuszépítés és annotálás eredményeire támaszkodva elvégezzük a MedCollect korpusz morfológiai-lexikai-szintaktikai jellemzőinek statisztikai vizsgálatát, összefüggéseket keresünk a nyelvhasználati stratégiákkal, és nyelvészeti szabályalapú alkalmazásokat fejlesztünk. A mobiltelefonos alkalmazások és a böngészőbővítmény valós idejű álhírdetektálást végezve nemcsak figyelmeztetést vagy korai előrejelzést fognak adni egy hír álhírgyanúságára vonatkozóan, hanem a vizsgált szövegben meg is jelölik az álhírekre jellemző jegyeket (tipográfia, szóközlet, morfológiai és szintaktikai jegyek), és hozzájuk rendelik a használt manipulatív stratégiát (félelemkeltés, sugallás, sürgetés, ritkaságpszichológia, vakcsoport, hamis ígért stb.).

A szabályalapú alkalmazások mellett mesterséges intelligencia alapú automatikus álhírdetektálót is fejlesztünk. A szabályoktól függetlenül, pusztán a pozitív és negatív példákra támaszkodva mesterséges neuronhálók segítségével kialakítunk egy olyan eljárást, amely képes az álhírek automatikus kiválasztására.

3. Várható eredmények, hasznosítási potenciál, a kutatás jelentősége. A célkitűzéseknek megfelelően a várható eredmények a következők: (1) A tudományos és áltudományos kommunikáció/érvelés megkülönböztető jegyeinek azonosítása. (2) Az érvelési hibák egy új modellje. (3) Az álhírek és áltudományos szövegek nyelvi, nyelvhasználati jegyeinek és stratégiáinak feltárása. (4) Álhírfelismerő böngészőbővítmény. (5) Álhírdetektáló mobiltelefonos alkalmazás.

Az érvelési hibákra, a manipulációra és a hamis információk kiszűrésére létrehozott modell alkalmas pl. az áltudományos szövegek azonosítására, döntéselőkészítési folyamatok hatékonyságának javítására, érvelési hibák kimutatására. Az automatikus álhírfelismerő alkalmazások a kritikus média- és piaci fogyasztói attitűd kialakításához járulnak hozzá, értékük a köznevelés és a közvélemény-formálás. Az egészségügyre specializált innovatív eszközeink hasznosak lehetnek az álhírek, áltudományos közlemények leleplezésére igényt tartó piacon: a kormányzati szereplők (FH, NAV, NÉBIH, NNK, NNGYK) részére, valamint a gyógyszeripar (IGYE) számára a csodás gyógyulásokat ígérő szerek általi hitelrontás és a lakosság egészségkárosításának megakadályozása céljából.

A kutatás egyedülálló abban a tekintetben, hogy egyetlen koherens projektben viszi végig a tudományelméleti megalapozástól a nyelvtudományi alapkutatáson át az informatikai fejlesztéseken keresztül a közvetlen társadalmi hasznosíthatóságig vezető folyamatot. Az eredmények jelentősen hozzájárulhatnak az áltudományos kommunikáció leleplezéséhez és a tudománykommunikáció radikális reformjához.

4. A kutatócsoport tagjai és formálódó együttműködései. A projekt célkitűzéseit az MTA-SZTE-DE Elméleti Nyelvészeti és Informatikai Kutatócsoportja valósítja meg. A kutatócsoport vezetője NÉMETH T. ENIKŐ. A kutatócsoport – ahogy az elnevezése is mutatja – nyelvész kutatókból és informatikus kutatókból áll. A nyelvész kutatók a Szegei Tudományegyetem és a Debreceni Egyetem munkatársai, az informatikus kutatók

a Szegedi Tudományegyetem dolgozói. A Szegedi Tudományegyetem nyelvészeti csoportjának tagjai: ÁRVAY ANETT, BIBOK KÁROLY, BOZSIK TAMARA, NAGY C. KATALIN, NÉMETH ZSUZSANNA, NÉMETH T. ENIKŐ, SZABÓ ÉVA, SZÉCSÉNYI TIBOR, VARGA MARIANNA, VECSEY ZOLTÁN és VIRÁG NÁNDOR. A szegedi nyelvész munkacsoport vezetője NÉMETH T. ENIKŐ. A Debreceni Egyetemről CSATÁR PÉTER, KERTÉSZ ANDRÁS és RÁKOSI CSILLA vesznek részt a projekt nyelvészeti munkálataiban. A debreceni munkacsoport vezetője CSATÁR PÉTER. A projekt informatikai munkacsoportjában az SZTE informatikus kutatói dolgoznak: BEREND GÁBOR, CSENDES TIBOR, FICSOR TAMÁS, GENCSI MIHÁLY és VÖRÖS RICHÁRD. Az informatikai munkacsoport vezetője CSENDES TIBOR.

A kutatócsoport a célkitűzéseket három nagyobb kutatási blokkban az alábbi munkamegosztásban valósítja meg. Az első blokk az álhírek és áltudományos szövegek megkülönböztetésének tudományelméleti megalapozása, az érvelési hibák egy új modelljének kidolgozása és alkalmazása az áltudományos kommunikáció vizsgálatában. A kutatási blokk résztvevői: KERTÉSZ ANDRÁS, RÁKOSI CSILLA, NÉMETH T. ENIKŐ és VECSEY ZOLTÁN. A második blokkban az egészségügy tématerületére tartozó álhírek és áltudományos szövegek nyelvi jegyeinek és nyelvhasználati stratégiáinak a feltárása folyik a nyelvtan és a pragmatika interakcióját figyelembe véve. Ennek résztvevői: ÁRVAY ANETT, BIBOK KÁROLY, BOZSIK TAMARA, CSATÁR PÉTER, NAGY C. KATALIN, NÉMETH ZSUZSANNA, NÉMETH T. ENIKŐ, RÁKOSI CSILLA, SZABÓ ÉVA, VARGA MARIANNA és VECSEY ZOLTÁN. A munka alapjául szolgáló Medcollect korpusz építését és annotálását SZÉCSÉNYI TIBOR felügyeli VIRÁG NÁNDOR segítségével. A MedCollect korpuszhoz kapcsolódó korpusz-építési és annotálási feladatokban HEGEDŰS GABRIELLA, NAGY C. KATALIN, NÉMETH ZSUZSANNA, RÁKOSI CSILLA, SZABÓ ÉVA és VIRÁG NÁNDOR vesznek részt, valamint az 1. fejezetben említett SZTE BTK Pragmatika Hallgatói Kutatóműhelyének tagjai: BIRÓ RÓBERT, KARAI BENCE, KOVÁCS PÁL és ÖRÖ EMESE. A MedCollect korpusz összeállításánál az egészségügy tématerületére tartozó álhírek és áltudományos szövegek, továbbá a kontrollszövegek gyűjtéséhez hasznos tanácsokkal látták el a projektet BARI FERENC és BOLDOGKŐI ZSOLT, a Szegedi Tudományegyetem Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Karának munkatársai, valamint CSUPOR DEZSŐ, a Szegedi Tudományegyetem Gyógyszerésztudományi Karának kutatója.

A harmadik kutatási blokk az egészségügy tématerületére tartozó álhírek és áltudományos szövegek automatikus azonosítása, szabályalapú és mesterséges intelligenciát használó innovatív eszközfejlesztés. A megvalósítók: BEREND GÁBOR, CSENDES TIBOR, FICSOR TAMÁS, GENCSI MIHÁLY, SZÉCSÉNYI TIBOR, VIRÁG NÁNDOR és VÖRÖS RICHÁRD.

Tekintettel a kutatás és a célkitűzések 2. fejezetben jelzett aktualitására, jelentőségére és az eredmények gyakorlati hasznosíthatóságra, a kutatócsoport együttműködésre törekszik mind az alapkutatás, mind az alkalmazott kutatás, mind az eszközfejlesztés területén hazai és nemzetközi partnerekkel. Hazai vonatkozásban a HDMO-val és az Országos Széchényi Könyvtárral kötött kutatási együttműködési megállapodást a Szegedi Tudományegyetem a projekt konzorciumi partnereinek a jóváhagyásával. Nemzetközi téren kutatási együttműködést kezdeményeztünk a norvég FakeSpeak – the language of fake news projekttel (<https://www.hf.uio.no/ilos/english/research/projects/fakespeak/index.html>, 2023. 08. 02.). A 18th International Pragmatics Conference című konferencián (Brüsszel, 2023. július 9–14.) a NÉMETH T. ENIKŐ, NAGY C. KATALIN és NÉMETH

ZSUZSANNA (2023) által tartott előadáshoz kapcsolódóan történt kapcsolatfelvétel a norvég kutatócsoport konferencián jelenlévő képviselőjével, NELE POLDVERE-vel. A norvég kutatócsoport célkitűzései részben hasonlóak a mieinkhez, de más nyelvhasználati jelenségekre koncentrálnak és más nyelveken vizsgálódnak. Így a két kutatócsoport eredményei gyümölcsözőek lehetnek egymás számára, és hozzájárulhatnak az Európai Unió álhírek, áltudományos szövegek leleplezésére irányuló törekvéseinek eredményességéhez.

Kulcsszók: álhírek, áltudományos szövegek, automatikus álhírdetektálás, érvelési hibák, nyelvhasználati stratégiák.

Hivatkozott irodalom

- FREUND TAMÁS 2021. A covid bebizonyította, hogy az alap kutatások jelentősége óriási. Hír TV, 2021. december 27. https://hirtv.hu/napi_aktualis/freund-tamas-a-covid-bebizonyította-hogy-az-alapkutatasok-jelentosege-oriasi-2533655 (2023. 08. 02.)
- HUSZÁK DÁNIEL 2022. Példátlan információs háború zajlik Ukrajna körül – Elképesztő mennyiségű hazugság ömlik a világra. *Portfolio*, 2022. február 26. <https://www.portfolio.hu/global/20220226/peldatlan-informacios-haboru-zajlik-ukrajna-korul-elkepeszto-mennyisegu-hazugsag-omlik-a-vilagra-529377> (2023. 08. 02.)
- KERTÉSZ, ANDRÁS – RÁKOSI, CSILLA 2012/2019. *Data and Evidence in Linguistics. A Plausible Argumentation Model*. Cambridge University Press, Cambridge. <http://doi.org/10.1017/cbo9780511920752>
- KERTÉSZ ANDRÁS – RÁKOSI CSILLA 2022. *Inconsistency in Linguistic Theorising*. Cambridge University Press, Cambridge. <http://doi.org/10.1017/9781009110808>
- KREKÓ PÉTER 2021a. A koronavírus a kommunikációt is megfertőzi. Kulturovat podcast. 1. epizód. *Index*, 2021. 04. 15. <https://index.hu/kultur/2021/04/15/kreko-peter-tomegparanoia-podcast> (2023. 08. 02.)
- KREKÓ PÉTER 2021b. *Tömegparanoia 2.0. Összeesküvés-elméletek, álhírek és dezinformáció*. Athenum, Budapest.
- NÉMETH T., ENIKŐ – BIBOK, KÁROLY 2010. *The Role of Data at the Semantics–Pragmatics Interface*. De Gruyter Mouton, Berlin – New York. <http://doi.org/10.1515/9783110240276.1>
- NÉMETH T. ENIKŐ et al. 2020. *Tudta, hogy a nyelvészkutatók megállíthatják az (álhír)járványok terjedését? Álhír és manipuláció a COVID-kommunikációban*. Dugonics Társaság, Szeged, 2020. december 8. Előadás. <https://www.youtube.com/watch?v=PUTYdwTQVNE&list=PL9x100yz6tW1g04dQTQ8WODb0UOXRfiOA&index=9> (2023. 08. 02.)
- NÉMETH T. ENIKŐ – NAGY C. KATALIN – NÉMETH ZSUZSANNA 2023. *What is hidden from you: Implicit pragmatic phenomena in Hungarian fake news headlines*. 18th International Pragmatics Conference, Brüsszel, 2023. július 9–14. Előadás.
- ROTHKOPF, DAVID J. 2003. When the Buzz Bites Back. *The Washington Post* May 11, 2003. <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/2003/05/11/when-the-buzz-bites-back/bc8cd84f-cab6-4648-bf58-0277261af6cd> (2023. 08. 02.)
- SOLTÉSZ KATALIN 2023. Infodémia. *Infojegyzet* 21: 1–4. Országgyűlés Hivatala, Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálat. 2023. június 30. https://www.parlament.hu/documents/10181/64399821/Infojegyzet_2023_21_infodemia.pdf/93d64698-1928-84ac-df43-eaba42124eb?t=1688048577522 (2023. 08. 02.)

Linguistic identification of fake news and pseudoscientific views

4th Subprogramme of the Science for the Hungarian Language National Programme of the Hungarian Academy of Sciences (MTA)

The paper intends to present the main characteristic features of the Subprogramme for Linguistic Identification of Fake News and Pseudo-scientific Views, part of the Science for the Hungarian Language National Programme of the Hungarian Academy of Sciences (MTA). The Subprogramme has started on 1 September 2022 and lasts until 30 November 2026. The project is implemented by the MTA-SZTE-DE Research Group for Theoretical Linguistics and Informatics. The research group has three aims: (i) to provide a solid, epistemological grounding for the investigation of fake news and pseudoscientific texts, (ii) to diagnose the linguistic features and pragmatic strategies of fake news and pseudoscientific texts in the field of healthcare, and (iii) to develop automatic fake news detection devices such as Android and iOS mobile phone applications as well as a browser extension. The research is unique in the sense that it involves processes of basic research, applied research, and technological innovations in one coherent project. The results may contribute to the unmasking of pseudoscientific communication and the radical reform of science communication.

Keywords: fake news, pseudoscientific texts, automatic fake news detection, argumentation fallacies, strategies in language use.

NÉMETH T. ENIKŐ
Szegedi Tudományegyetem
MTA-SZTE Elméleti Nyelvészeti és Informatikai Kutatócsoport

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Honti László 80 éves*

Amikor valakinek a többedik kerek évfordulóját ünnepeljük, a köszöntőnek egyrészt könnyű, másrészt nehéz dolga van. Olyan szempontból könnyű, hogy nem kell részletesen ismertetnie az ünnepelt életrajzát, mert ezt előtte már megtették mások. Honti Lászlót a 60. születésnapján ünnepi kötettel köszöntötték a kollégái. Akkor RÉDEI KÁROLY foglalta össze életútját a születésétől kezdve 2003-ig (2003).

Az életrajz és a pályakép ma már az interneten is elérhető, elég csak a Wikipedia szócikkére vagy a Károli Gáspár Református Egyetem megfelelő helyére utalni. A köszöntőnek mégis nehéz dolga van, amikor a munkásság ismertetésére kerül sor. Persze, lehet számadatokat kimásolni az MTMT-ből: több mint 400 tudományos közlemény, ebből 240 folyóiratcikk és 75 könyvrészlet. Tizenegy könyvet jegyez Honti László szerzőként, hetet szerkesztőként. Mindezekre több mint 2300 helyen hivatkoztak – ez a szám könnyen több lehet, de ennyit sikerült dokumentálni. Kétségtelenül hatalmas életmű.

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2023. október 24-i felolvasó ülésén.